



Patiënteninformatie

Therapie CHOP

Inhoud

Inleiding	3
Samenstelling van uw therapie Chop	3
Verloop van de therapie	3
Waar wordt de therapie toegediend?	4
Richtlijnen bij CHOP	4
Mogelijke nevenwerkingen van CHOP	5
Verminderde aanmaak van nieuwe bloedcellen.....	6
Misselijkheid en braken	8
Smaak- en reukverandering	9
Irritatie en/ of ontsteking van het mondslijmvlies	10
Buikloop (diarree)	11
Haarverlies	12
Vermoeidheid	13
Tintelingen en zenuwpijnen	14
Verkleuring van de urine en traanvocht	14
Verstopping (constipatie)	15
Nevenwerkingen door het gebruik van corticoïden	16
Invloed op seksualiteit	17
Tot slot	18
Wie contacteren bij vragen of problemen?	18
Persoonlijke notities / vragen	19

AZ Turnhout heeft deze informatiefolder met de grootste zorg opgemaakt. De inhoud ervan is echter algemeen en indicatief. De folder omvat niet alle medische aspecten. Hij vervangt de raadpleging bij je zorgverlener niet. Mocht deze folder vergissingen, tekortkomingen of onvolledigheden bevatten dan zijn AZ Turnhout, personeel en artsen hiervoor niet aansprakelijk.

Inleiding

Deze brochure biedt u de nodige informatie over uw therapie CHOP. U leest hierin meer over de behandeling zelf, bijzondere richtlijnen en mogelijke nevenwerkingen van de therapie. We geven u tips om met deze nevenwerkingen om te gaan en we zetten op een rij in welke gevallen u de huisarts of de verpleegafdeling moet contacteren.

Hoe u deze nevenwerkingen beleeft, is erg persoonlijk. Sommige mensen hebben veel last van nevenwerkingen, anderen weer niet. Laat u niet beïnvloeden door verhalen van andere mensen. Bovendien heeft de ernst van de nevenwerkingen niets te maken met het effect van de behandeling. Aarzel niet uw behandelende arts of de verpleegkundigen te contacteren met uw vragen, gevoelens en eventuele onzekerheden. Vaak kan aangepaste hulp een probleem verzachten of verhelpen.

Samenstelling van uw therapie CHOP

De therapie bestaat uit drie verschillende cel-remmende geneesmiddelen (cytostatica): Cyclofosfamide, Vincristine, Doxorubicine. Daarnaast kunnen er nog andere geneesmiddelen voorgeschreven worden. Deze dienen ter ondersteuning van de behandeling, bijvoorbeeld om bijwerkingen te beperken.

Verloop van de therapie

Het onderstaande schema geeft een overzicht van het verloop van één cyclus van de therapie. Eén cyclus duurt 3 weken (21 dagen) en omvat 1 dag voor de toediening van de chemotherapie. Dag 1 is altijd de eerste dag van een nieuwe cyclus. De volgende cyclus start in principe 3 weken na dag 1, als de bloedsuitslagen en uw algemene toestand dit toelaten.

Generieke naam	Merknaam	Wijze van toediening	Dag
Vincristine	Oncovin	Infuus over 10 min	1
Doxorubicine	Adriamycine	Infuus over 30 min	1
Cyclofosfamide	Endoxan	Infuus over 30 min	1
Dexamethasone	Aacedixam	1 capsule per dag	1 tem 5

Waar wordt de therapie toegediend?

U zult de chemotherapie altijd in het ziekenhuis toegediend krijgen. De behandeling kan in het dagziekenhuis gebeuren. Overnachting is dan niet nodig.

Tot en met dag 5 zult u de capsule Dexamethasone ook thuis moeten innemen. Deze capsules worden u meegegeven door de verpleegkundigen na de toediening van de chemotherapie.

Richtlijnen bij CHOP

Cyclofosfamide kan klachten geven die lijken op een blaasontsteking. Het is best voldoende te drinken (1,5 tot 2 liter per dag) tijdens en tot 48 uur na de chemotherapietoediening, zodat alle schadelijke stoffen kunnen worden uitgewaterd.

Mogelijke nevenwerkingen van CHOP

U krijgt hier een opsomming van de verschillende nevenwerkingen die kunnen voorkomen. In de pagina's die hierop volgen, vindt u voor de meeste nevenwerkingen uitleg en tips om met deze nevenwerkingen om te gaan.

- De aanmaak van bloedcellen in het beenmerg kan tijdelijk worden geremd, met als gevolg: Verhoogde vatbaarheid voor infecties, bloedarmoede, sneller blauwe plekken en/of een bloedneus.
- Misselijkheid en braken
- Verminderde eetlust
- Tijdelijke smaakverandering
- Irritatie en ontsteking van het mondslijmvlies
- Buikloop (diarree)
- Verlies van alle lichaamsharen.
- Vermoeidheid
- Tintelingen en voos gevoel in vingers en tenen
- Roodverkleuring van de urine en andere lichaamsvochten
- Mogelijks verstopping
- Bijwerkingen ten gevolge van inname van corticosteroïden
- Invloed op seksualiteit, vruchtbaarheid en menstruatie

Verminderde aanmaak van nieuwe bloedcellen

Er zijn verschillende soorten bloedcellen met elk hun eigen werking en functie:

- Witte bloedcellen beschermen u tegen infecties.
- Rode bloedcellen vervoeren zuurstof doorheen ons hele lichaam.
- Bloedplaatjes zorgen voor de bloedstolling.

Door de chemotherapie kan de aanmaak van de bloedcellen algemeen verhinderd worden, met het gevolg dat men een tekort veroorzaakt aan verschillende bloedcellen. Het is belangrijk te weten op welke signalen u moet letten.

- Een laag aantal witte bloedcellen geeft een verhoogd risico op infecties.
- Een laag aantal bloedplaatjes geeft meer kans op bloedingen.
- Een laag aantal rode bloedcellen kan vermoeidheid en kortademigheid veroorzaken.

Vóór de start van elke behandeling wordt uw bloed indien nodig gecontroleerd. Indien uw bloedcellen niet volledig hersteld zijn, kan uw behandeling voor een week uitgesteld worden.

Contacteer onmiddellijk het ziekenhuis bij één of meer van de volgende tekenen:

- koorts boven de 38°C, koude rillingen, transpireren
- pijnlijke keel, hoest met gekleurde fluïmen
- pijn bij het wateren, bloedsporen in de urine of ontlasting
- elke blauwe plek of bloeding zonder aantoonbare oorzaak
- bloedingen die langer dan normaal blijven aanhouden
- kortademigheid, pijn op de borst, plotse extreme vermoeidheid

Enkele raadgevingen

- Meet dagelijks uw lichaamstemperatuur.
- Inspecteer regelmatig uw mond op tekenen van beschadiging.
- Let op keelpijn en kortademigheid. Ga na of u hoest en/of u gekleurde fluïmen hebt.
- Vermijd het contact met mensen die griep hebben of verkouden zijn. Ook het contact met kinderen die een kinderziekte doormaken wordt sterk afgeraden. Vermijd plaatsen waar veel mensen samenkomen (winkels, bioscoop, openbaar vervoer, ...). Als u deze voorschriften goed volgt, is het niet nodig dat u zich volledig isoleert of alle bezoek vermijdt.
- Laat uw tandarts weten dat u behandeld wordt met chemotherapie, een tandverzorging veroorzaakt gemakkelijk bloedingen.
- Neem nooit op eigen initiatief aspirine of geneesmiddelen die aspirine bevatten. Aspirine bevat een stof die het bloed doet verdunnen en dat wordt nu best vermeden.
- Raadpleeg een arts indien u een bloedneus niet gestopt krijgt.

Duur

De verminderde aanmaak van bloedcellen door de chemotherapie is van tijdelijke aard. De aanmaak herstelt zich spontaan.

Soms kan het zijn dat uw arts beslist extra medicatie te geven in de vorm van een inspuiting of dat het nodig is een bloedtransfusie toe te dienen.

Misselijkheid en braken

Misselijkheid en braken kan na de toediening gedurende enkele dagen optreden maar is met medicatie vrij goed te controleren. Vóór elke toediening krijgt u antibraak medicatie en een voorschrift mee voor thuis. Informeer uw arts bij de volgende raadpleging indien de antibraak medicatie onvoldoende effect heeft gehad. De verpleegkundige kan u adviezen geven ter preventie/verzachting van misselijkheid en braken [brochure: "misselijkheid en braken"].

Enkele raadgevingen

- Het is belangrijk dat u tijdens de therapie veel drinkt (1,5l tot 2l) omdat de extra afvalstoffen uit het lichaam verwijderd moeten worden.
- Neem uw geneesmiddelen tegen misselijkheid en braken strikt zoals voorgeschreven werd door uw arts.
- Vraag hulp van de diëtiste in het ziekenhuis via uw arts of de verpleegkundigen. Zij kan u advies geven als u problemen hebt met uw voeding.

Raadpleeg uw (huis)arts

- Als u ernstig vermagert.
- Als u tekenen van uitdroging vertoont: een gevoel van dorst, een droge en gerimpelde huid, een droge mond, oververmoeidheid en weinig plassen.

Duur

De klachten kunnen optreden tijdens de toediening van de therapie of tijdens de eerstvolgende uren of dagen erna.

Wees niet ongerust als u niet misselijk wordt, niet moet kokhalzen of niet moet braken. Dit betekent zeker niet dat de behandeling bij u niet aanslaat. Omgekeerd betekent het ook niet dat als u zich erg ziek voelt, de therapie dan echt zijn werk doet. Misselijkheid en braken staan los van het effect van de therapie.

Smaak- en reukverandering

Smaak- en reukveranderingen kunnen optreden door uw ziekte of behandeling. Probeer erachter te komen welke voedingsmiddelen uw voorkeuren hebben en vermijd de andere.

Enkele raadgevingen

- Poets uw tanden minstens tweemaal per dag, en liefst na elke maaltijd en voor het slapengaan.
- Maak gebruik van een mondspoeling. (vraag hiernaar bij uw arts)

Raadpleeg uw behandelende arts

Neem contact op met de arts of verpleegkundigen als u veel te weinig eet of als u te veel gewicht verliest. In het ziekenhuis kunt u altijd via uw behandelende arts of verpleegkundigen een beroep doen op een voedingsdeskundige.

Duur

Smaak- en reukveranderingen door de chemotherapie zijn van tijdelijke aard. Na afloop van de therapie zal uw smaak- en reukzin geleidelijk aan herstellen.

Voor bijkomende informatie over goede mondzorg kunt u terecht bij uw tandarts, uw arts of de verpleegkundigen.

Bij een controlebezoek aan uw tandarts moet u zeker vermelden dat u chemotherapie krijgt. Er gebeurt best een controle vóór het opstarten van een behandeling met chemotherapie (tijdens de behandeling met chemotherapie vinden er best geen ingrepen plaats).

Irritatie en/ of ontsteking van het mondslijmvlies

Mondslijmvliesontsteking kan enkele dagen na de toediening optreden. Dit begint meestal met een droog of branderig gevoel in de mond. Daarna kan de mond, tong of keel pijnlijk aanvoelen en kunnen pijnlijke kleine zweertjes (aften) ontstaan. Uw mond is dan overgevoelig voor hete, koude, gekruide of harde spijsen. Volg ter preventie een goede mondverzorging. [brochure "mondverzorging"].

Enkele raadgevingen

Vermijd, indien mogelijk, alcohol en andere irriterende voedingsstoffen zoals te warme, te pikante of te zure spijsen.

Raadpleeg uw arts

Raadpleeg zeker uw arts wanneer de pijn u belet van te eten of te drinken. Hij/zij kan dan een therapie opstarten ter genezing van het mondslijmvlies.

Buikloop (diarree)

Bij deze behandeling kunt u last hebben van diarree.

U hebt vaker dan normaal stoelgang en uw stoelgang zal vloeibaarder zijn dan gewoonlijk. Diarree ten gevolge van de behandeling treedt op ten vroegste 24 uur na de toediening en kan tot 5 dagen duren. Dit gaat soms gepaard met buikkrampen.

Soms kan diarree gepaard gaan met uitdrogingsverschijnselen.

Die verschijnselen zijn een gevoel van dorst, een droge mond, een droge tong, een droge of gerimpelde huid en verminderde en donkere, troebele urine. Er kunnen ook andere oorzaken zijn voor uw diarree, zoals bijvoorbeeld darminfecties en stress.

Enkele raadgevingen

- Neem nooit geneesmiddelen tegen diarree zonder uw (huis)arts te raadplegen.
- Controleer hoe vaak u stoelgang hebt en welke samenstelling uw stoelgang heeft.
- Drink minstens 1.5 l water per dag.

Raadpleeg uw arts

- Als u driemaal per dag of meer stoelgang hebt.
- Als uw stoelgang zachter of vloeibaarder wordt.
- Als u bloed in de stoelgang ziet of als uw stoelgang een zwarte kleur heeft.
- Als u koorts hebt.
- Als u tekenen van uitdroging vertoont zoals droge mond, minder plassen.

Duur

Diarree ten gevolge van de behandeling kan optreden vanaf dag 1 tot 5 dagen na de toediening.

Haarverlies

Haaruitval treedt op bij deze behandeling 14 tot 16 dagen na de eerste toediening van chemotherapie. Soms kan andere lichaamsbehaaring ook uitvallen. Voorafgaand aan de hoofdhaaruitval kan een gevoelige of pijnlijke hoofdhuid optreden. Na de behandeling begint uw haar terug opnieuw te groeien. Via het ziekenfonds is er een gedeeltelijke terugbetaling voorzien voor een haarprothese. Uw verpleegkundige of de sociaal werkster kan u hierover meer informatie en advies geven [brochure: "haaruitval"].

Raadpleeg uw arts

- Als u vragen hebt over haarverlies.
- Als uw gevoelens van ergernis, verdriet, enzovoort wilt delen.

Duur

Uw haar begint twee tot drie maanden na het stoppen met de therapie terug te groeien. Soms heeft het een andere kleur of structuur.

Haarverlies kan niet voorkomen worden. Verschillende methoden tegen haarverlies zijn onderzocht, maar er bestaat momenteel geen enkele behandeling die haarverlies ten gevolge van chemotherapie met succes kan voorkomen. Ons centrum past de techniek van hoofdhuidkoeling tegen haaruitval niet toe.

Vermoeidheid

Veel mensen die behandeld worden met chemotherapie, hebben naarmate de behandeling vordert last van vermoeidheid.

Vermoeidheid is geen banale klacht. Spreek erover met uw arts en/of met de verpleegkundigen [brochure: "vermoeidheid bij kanker"]. U kunt ook volgende website raadplegen: www.vermoeidheid.be

Enkele raadgevingen

- Probeer voldoende actief te blijven.
- Las tijdens de dag rustperiodes in. Luister naar je lichaam.
- Vraag hulp aan familie, vrienden of instanties. De sociaal werkster kan u hierbij zeker helpen.

Duur

Vermoeidheid kan optreden tijdens de eerste week van de behandeling en neemt nadien verder toe. Na het stopzetten van de behandeling zullen de klachten traag verminderen. Het is niet abnormaal dat u nog last hebt van vermoeidheid enkele maanden na het stopzetten van de therapie. Soms kan vermoeidheid nog verschillende jaren na de therapie duren.

Tintelingen en zenuwpijnen

Uw behandeling kan een negatieve invloed hebben op het zenuwstelsel. De klachten kunnen verschillen naargelang de ernst van de aantasting. Tintelingen en een voos gevoel in vingertoppen en tenen treden meestal op na enkele behandelingen. Dit kan problemen geven met fijne handelingen (het sluiten van knopen of het vasthouden van een pen) of een verminderde kracht en evenwicht bij het gaan. Meld deze nevenwerkingen zeker aan uw arts.

Enkele raadgevingen

Bestuur zeker geen voertuigen indien u evenwichtsproblemen ervaart.

Raadpleeg uw arts

Als deze bijwerking uw normaal functioneren verhindert.

Duur

Deze bijwerkingen verdwijnen na uw behandeling.

Verkleuring van de urine en traanvocht

Een rood-roze verkleuring van urine en traanvocht kan u al opmerken tijdens de toediening. Deze verkleuring door het cytostaticum is onschadelijk.

Enkele raadgevingen

- Vermijd contactlenzen te dragen (geeft verkleuring van de contactlenzen) tot 2 à 3 dagen na de toediening.
- Drink veel na elke behandeling, minimum 1,5 tot 2 liter per dag.

Raadpleeg uw arts

- Als u denkt dat er bloed bij uw urine is.
- Als plassen pijnlijk is.
- Als u kleine hoeveelheden moet plassen.

Duur

De verschijnselen zijn van tijdelijke aard en verdwijnen spontaan enkele dagen na de behandeling.

Verstopping (constipatie)

Uw behandeling kan de beweeglijkheid van uw darmen verminderen, waardoor de werking van uw darmen vermindert. Tekenen die op een verminderde darmwerking kunnen wijzen, zijn minder vaak stoelgang hebben dan u gewoon bent, een opgezette buik, buikkrampen, een moeilijke stoelgang (weinig en hard) en verstopping (constipatie). Het kan zijn dat u zich misselijk voelt en moet braken.

Van bepaalde geneesmiddelen (bijvoorbeeld middelen tegen misselijkheid, bepaalde medicatie tegen pijn of hoestsiroop, ...) kunt u verstopt raken. Dit kan ook doordat u anders of minder eet dan vroeger. Een verminderde lichaamsbeweging kan eveneens een rol spelen.

Enkele raadgevingen

- Neem geen geneesmiddelen zonder uw (huis)arts te raadplegen. Bepaalde geneesmiddelen kunnen verstopping bevorderen. Uw arts kan u de gepaste laxeermiddelen voorschrijven, indien nodig.
- Controleer hoe vaak u stoelgang hebt en hoe uw stoelgang eruit ziet (kleur) en is samengesteld (zacht, hard).
- Drink minstens 1.5 l water per dag.

Duur

Verstopping of constipatie is meestal van tijdelijke aard. De ernst van het probleem en de aard van de ingestelde behandeling bepalen de duur van deze klacht.

Nevenwerkingen door het gebruik van corticoïden

Tijdens uw behandeling moet u corticosteroiden (Dexamethasone) innemen. Corticosteroiden kunnen een aantal nevenwerkingen veroorzaken. Het is belangrijk dat u deze klachten met uw arts of verpleegkundige bespreekt. Deze klachten mogen in geen geval een reden zijn om de corticosteroiden niet volgens voorschrift in te nemen.

Mogelijke nevenwerkingen

- Maaglast
- Slaapproblemen (vooral moeite om in te slapen)
- Verhoogde eetlust
- Stemningswisselingen
- Mogelijke verstoring van de opname – afbraak van uw suikergehalte in het bloed. U vermeldt best aan uw arts of verpleegkundige dat u aan suikerziekte lijdt.
- Bij langdurig gebruik van corticosteroiden kan het gezicht wat opzwellen en kan de huid dunner worden.

Enkele raadgevingen

- Vanwege mogelijke slaapproblemen neemt u deze medicatie best 's morgens in bij het ontbijt.
- Om uw maag te beschermen is het goed de medicatie bij de maaltijd of bij een klein tussendoortje in te nemen.
- Bij langdurig gebruik kan uw huid beschadigd worden en kunt u het best uw huid beschermen tegen wondjes.

Raadpleeg uw arts

- Als u last hebt van een van de voorgenoemde klachten.
- Raadpleeg ook uw arts of verpleegkundige, zo nodig, voor een aangepaste huid- en/of wondverzorging, bij een langdurig gebruik van corticosteroiden.

Duur

De klachten door het gebruik van corticosteroiden zijn van tijdelijke aard.

Invloed op seksualiteit

De invloed van een behandeling op de seksualiteit is voor iedere patiënt verschillend. Zowel lichamelijke als emotionele gevolgen van uw ziekte en uw behandeling kunnen gevolgen hebben voor uw seksuele behoefte en uw seksleven. Het is goed mogelijk dat u door andere zorgen uw seksleven nu minder belangrijk vindt. Misschien moeten u en uw partner nog wennen aan een uiterlijke verandering door de behandeling, zoals haarverlies. Het kan ook zijn dat u door de therapie een aantal lichamelijke klachten ondervindt zoals vermoeidheid en misselijkheid. Vrouwen kunnen last krijgen van vaginale droogte, de menstruatie kan voor kortere of langere periode stoppen.

Het bespreekbaar maken van seksuele problemen is belangrijk. Door erover te praten met uw partner leert u elkaar beter te begrijpen. Ook met uw zorgverleners kunt u problemen rond seksualiteit bespreken.

Tijdens uw behandeling, en tot enkele maanden nadien is het belangrijk om voorbehoedsmiddelen te gebruiken. Een mogelijk zwangerschap moet nu immers voorkomen worden, omdat de therapie schadelijk kan zijn voor de baby.

Is een zwangerschap niet (meer) mogelijk, dan nog is het raadzaam de eerste dagen na de toediening van de behandeling een condoom te gebruiken. Restanten van de geneesmiddelen kunnen ook in vaginaal vocht zitten. Daarom is het veiliger om met een condoom te vrijen.

Bespreek zeker met uw arts als u nog een kinderwens heeft.

Tot slot

Hebt u na het lezen van deze brochure nog vragen of opmerkingen, dan kunt u terecht bij uw behandelend arts of de verpleegkundigen. Wij hopen van harte dat deze brochure u wegwijs heeft gemaakt in het verloop en de nabehandeling uw therapie CHOP.

Wie contacteren bij vragen of problemen?

De hierboven vermelde bijwerkingen zijn de meest voorkomende bijwerkingen voor deze behandeling. Hoe u deze bijwerkingen beleeft, is erg persoonlijk. Sommige mensen hebben veel last van bijwerkingen, anderen weer niet. Aarzel niet uw (huis)arts of (thuis)verpleegkundige te contacteren bij vragen rondom andere bijwerkingen die u ervaart of andere vragen, gevoelens en eventuele onzekerheden.

Centrum voor oncologie - AZ Turnhout
Campus Sint-Elisabeth
Rubensstraat 166, 2300 Turnhout
Gelijkvloers

Oncologisch dagziekenhuis 014 40 60 01

Oncologie hospitalisatie 014 40 65 00

AZ Turnhout vzw

www.azturnhout.be
info@azturnhout.be
014 40 60 11



Blijf op de hoogte via www.facebook.com/azturnhout



Campus Sint-Jozef
Steenweg op Merksplas 44
2300 Turnhout



Campus Sint-Elisabeth
Rubensstraat 166
2300 Turnhout

V.U. : Jo Leysen • gedelegeerd bestuurder AZ Turnhout vzw (vertegenwoordiger Eleyas bv)
Steenweg op Merksplas 44 • 2300 Turnhout